

ภาพยนตร์โคลงประพาศธารทองแดง

พระนิพนธ์ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์

แจกในการกรุ่นพระราชทาน

มหาอำมาตย์โท พระยาอิศรพันธุ์โสภณ

ปลัดทูลฉลองกระทรวงยุติธรรม

ณ วัดเวฬุราชิน

พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

ล
PL
4209.1
๕427653
2466

อภินันทนาการ

จาก

ศ.ดร.วิชา กงกะนันทน์

ภาพยี่ห้อโคลงประพาศธารทองแดง
พระนิพนธ์ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์

แจกในการกฐินพระราชทาน
มหาอำมาตย์โท พระยาอิศรพันธุ์โสภณ
ปลัดทูลฉลองกระทรวงยุติธรรม

ณวัดเวฬุราชิน

พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

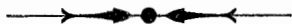
รับชื้อยี่ห้อนี้
ด้วยชื้อยี่ห้อนี้

จาก

๐) วิชา กงกะนันทน์

อธิบาย

ภาพย์ห่อโคลงของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์

วิธีแต่งกลอนอย่างที่เราเรียกว่าภาพย์ห่อโคลงเป็นแบบ
โบราณ บอกบรรยายไว้ในตำราจินตมณีของพระโหราฯ
ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่า “ภาพย์
ห่อโคลงมิได้กำหนดไม้เอกโท นิยมแต่งกลอนให้ต้องกัน
ทุกตัวบังคับ พระอาจารย์เจ้ากล่าวไว้ว่า ให้อักษรต้นบท
(ภาพย์) นั้นมาต้องด้วยอักษรต้นบทโคลงทุกบทตามที่
เหตุอุปมาดังไม้ ไม้แล่อ้อยอันมีภาพย์ห่อ ถ้าต้นนั้น
มีไม้กลมมีประเภทเป็นเหลี่ยมเป็นเขี้ยวชนิดกึ่งคี่ (ภาพย์
บทห่อก็ย่อมเป็นเช่นกัน) ปราชญ์ผู้มีปรีชาพึงแต่งตาม
(ให้) ได้ดังนั้น) จึงจะควรชื่อว่าภาพย์ห่อโคลง” ดังนี้
พิจารณาความตามคำอธิบายของพระโหราฯ ประกอบ
กับภาพย์ห่อโคลงของโบราณซึ่งมีอยู่เป็นตัวอย่าง เข้าใจ
ว่าลักษณะการแต่งภาพย์ห่อโคลงนั้น เขาโคลงสี่ตั้ง

เป็นกระทัชท ๑ บังคับให้แต่งภาพย์ให้ความตรงกับโคลง
 ให้ได้ ในภาพย์บทเดียว คือโคลงบทหนึ่งมี ๓๐ (คำ)
 อักษร บังคับให้แต่งภาพย์บทหนึ่งอันมีกำหนดเพียง ๒๒
 อักษรให้ได้ความเหมือนโคลง อันนี้เป็นใจความ แลยัง
 บังคับจำกัดลงไปอีกชั้นหนึ่งว่า อักษรต้นของภาพย์ต้อง
 ใช้คำเดียวกับอักษรต้นของโคลงด้วย จะยกตัวอย่าง
 ภาพย์ห่อโคลงของโบราณมาให้เห็นในต้นสักยบทหนึ่ง

ภาพย์

๐ หญิงชายหลายลำซ้อง มามักองถ้องแฉวงทาง
 ฝูงข่าวสาวสำออง รางซางแกล้งแต่งคองาม ฯ

โคลง

๐ หญิงชายหลายลำซ้อง	โนเน
ฝูงข่าวสาวสรรวลเส	ยั้วยม
คองานผ่านโลเก	ศวรรราช
แต่งแงแพรวพรายพรม	พริบพริ้มพรมมา ฯ

ภาพย์ห่อโคลงต้องมีภาพย์บท ๓ โคลงบท ๓ ว่า
 ความเดียวกันทำนองนี้เป็นคู่ ๆ กันไป ภาพย์ชนิดที่มี
 โคลงนำเป็นกระตุ้ความแล้วแต่งภาพย์บรรยายความ ดัง
 เช่นบทชัยไม้กัตยบทเห่เรือก็ดีไม่นับว่าเป็นภาพย์ห่อโคลง
 เพราะแต่งภาพย์ไต่ยาวไม่มีกำหนดจำกัด

ลองคิดว่าภาพย์ห่อโคลงนี้จะสำหรับแต่งเรื่องชนิดไร
 เห็นว่าชรอยชั้นเดิมจะบัญญัติขึ้นสำหรับแต่งเล่นประชัน
 สำนวนกัน ทำนองเดียวกับแต่งโคลงกระตุ้ ฤๅแต่ง
 กลอนกลบท มีใช้สำหรับแต่งเรื่องที่ยืดยาวดังเช่นเรื่อง
 นิทาน เพราะบังคับให้ความภาพย์กับโคลงซ้ำกัน
 ถ้าแต่งเป็นเรื่องนิทานก็เสมอเกณฑ์ให้คนอ่านฟังเล่า
 นิทาน ๒ เทียบในขณะที่เดียวกันหาเหมาะไม่ ลักษณะที่
 เล่นภาพย์ห่อโคลงชั้นเดิม เห็นจะเอาโคลงสี่ตั้งเป็น
 กระตุ้บท ๓ แล้วต่างคนต่างไปแต่งภาพย์มาประชันกัน
 ภาพย์ของใครแต่งได้ใกล้กับโคลงยิ่งกว่าของผู้อื่นก็นับ

ว่าของผู้นั้นเป็นที่ คงเป็นของสำหรับแต่งประชันกันเล่น
 เป็นบท ๆ เช่นว่านี้ กภาพย์ห่อโคลงจึงไม่มีสัมผัสต่อบท
 รัชกัน ทั้งในระหว่างกภาพย์ต่อกภาพย์ ฤๅโคลงต่อโคลง
 ึ่งจะแต่งยาวไปก็คู่ก็สำเร็จรูปอยู่ในกภาพย์บท ๑ กับ
 โคลงบท ๑ เท่านั้น

แต่โบราณกภาพย์ห่อโคลงเห็นจะชอบเล่นกันแต่บาง
 คายบางสมัย เพราะเป็นของแต่งยากกว่าโคลงกระทั่ง
 ผู้ที่แต่งได้ที่จะมีน้อย จึงมีใครจะพบตัวอย่างเหลือ
 อยู่ หนังสือกภาพย์ห่อโคลงของโบราณที่มีฉบับอยู่ใน
 เวลานั้นเป็นอย่างเก่าที่สุดก็คือ กภาพย์ห่อโคลงของพระศรี
 มโหสถ แต่งเมื่อแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
 แต่งเป็นบทสังวาค์เรื่อง ๑ เป็นคำสรรเสริญพระยาช้าง
 เสือกเรื่อง ๑ แต่กระบวนแต่งเอากภาพย์ขนานเอาโคลงส
 ไว้หลังเป็นคู่ ๆ เห็นจะเป็นเพราะแต่งเป็นเรื่องยาวก็ห็น
 หาความสทวก ด้วยแต่งโคลงตามกภาพย์ง่ายกว่าแต่ง
 กภาพย์ตามโคลง จึงทำอย่างนั้นแต่ต้นไปจนตลอดเรื่อง

ภาพย่อโคลงของโบราณที่แต่งขึ้นหลังพระศรีมโหสถ
 มาก็คือภาพย่อโคลงของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ ทรงแต่ง
 เมื่อในแผ่นดินพระเจ้าบรมโกษฐ์ ว่าด้วยเสด็จประพาศ
 ธารทองแดง (ที่เขાพระพทธยาท) ซึ่งพิมพ์ในสมุด
 เล่มนเรอง ๑ กับนิราศพระยาทอีกเรอง ๑ เจ้าฟ้าธรรม
 ธิเบศร์นั้นมักเรียกกันเป็นสามัญตามพระนามเดิมว่า
 “เจ้าฟ้ากุ้ง” เป็นพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ของพระ
 เจ้าบรมโกษฐ์ ได้เป็นพระมหาอุปราชแต่ที่วังคตเสียบหา
 ได้รัรัชทายาทไม่ เป็นกวีอย่างยอดเยี่ยมในครั้งกรุงศรี
 ออยุธยาพระองค์ ๑ พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ซึ่ง
 ควรอ้างเป็นตัวอย่าง ก็คือภาพย่อเรอ ซึ่งยังชอบร้อง
 กันเล่นแพร่หลายแมจนทุกวันนี้ ยังมีหนังสือกลอน
 เรออื่นซึ่งเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ทรงแต่งไว้ อีกหลายเรอ
 บางเรอเห็นได้ว่าตั้งพระเหตุเทียบแต่งสี่ของเก่าซึ่งคน
 ึงหลายเห็นว่าแต่งยาก ดังเช่นเรอนั้นโทปะนั้นนทสตร
 ทรงแต่งเป็นกลอนคำหลวงอย่างสำนวนมหาชาติครึ่ง

แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถนั้นแผ่นดิน ที่ทรง
 แต่งเรื่องประพาศธารทองแดงแลนิราศพระบาทเป็นกาพย์
 ห่อโคลง ก็น่าสันนิษฐานว่าเพราะประสงค์จะสั่งสำนวน
 กาพย์ห่อโคลงของพระศรีมโหสถ ซึ่งยังไม่มีใครกล้า
 แต่งขึ้นมาเวลานั้น เช่นเดียวกับที่ทรงแต่งนั้นโทปนนท
 สัตว์เป็นกลอนคำหลวง ความที่สันนิษฐานจะถูกฤทธิ
 อย่างใดก็ตาม เมื่ออ่านก็จะเห็นได้ว่าเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์
 ทรงแต่งคำสุ่ได้ทั้ง ๒ เรื่อง

กระขรวรเล่นกาพย์ห่อโคลงดังกล่าวมาข้างต้น คือที่
 เอาโคลงสี่บท ๑ ทั้งเป็นกระทุ้ แล้วต่างคนต่างแต่ง
 กาพย์ห่อโคลงประชันกัน ตามตำราจินตมาณีของ
 พระโหราฯนั้น เมื่อมาคิดก็เห็นว่า ถ้าพวกนกเรียนที่หัด
 แต่งกลอนในขุขุมนจะเล่นอย่างก็เห็นจะสนุกดี ขอให้
 ท่านผู้เป็นครูบาอาจารย์ในโรงเรียน ซึ่งได้สุมุคเล่มนี้
 ไปอ่านจงพิเคราะห์ให้ดูเทอญ.

กาพย์ห่อโคลงประพาศธารทองแดง

พระนิพนธ์ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์

- ๐ เกล่อนกรหมู่จัตวงศ์ เช่นกันกงเวียนเรียงไป
ทรงข้างระวางใน เทพลีลาหลังคาทอง
- ๐ เกล่อนกรหมู่แท้ห้อม เรียงไสว
เสด็จพดतालทองไคล ห่วงเขวอง
ทรงข้างระวางใน มชอ
เทพลลาเือง ย่างแหนหลังดี ๆ
- ๐ เครื่องสูงเพราเพริศพราย ชมชมสายซ้ายขวาเคียง
ริงไชยธงฉานเรียง ขกลองชนะตะเต็งक्रम
- ๐ กลองทองตีक्रमक्रम เต้นเรียง
ทำตะเต็งเต็งเสียง क्रमครน
เสียงขรเรื่อยเพียง การเวก
แตรนแตรนแตรฝรั่งชน หู้หู้เสียงสังข์ ๆ

๑ นักสนมกรมชแม่มี ชี้ข้างกบรูปโลมใจ
ภักตราอำเภองใส นุ่งห่มโอ้โสภางริง

๑ นักสนมกรมชแม่เจ้า ทั้งหลาย
ชี้ข้างกบคารวราย แจ่มหน้า
ภักตราอำเภองใสสาย สุกสวดี
นุ่งห่มโอ้โองผ้า อร่ามรีวทองพราย ฯ

๑ เปร็ดเพราเหล่านางห้าม รูปทรงงามตามเสด็จไป
ผมมวยรววยริมไว ม่านปักนกกววงวัง

๑ เปร็ดเพราเหล่าฝ่ายห้าม งามนัก

รูปงามตามแลลักษณะ ลอยท้อง
ผมมวยรววยไวอรโรค ชาเยศ
ม่านปักนกปักข้อง ห่อหุ้มคลุมเคิน ฯ

๑ เทียวเล่นเป็นเกษมศุข แสนสิ่งสนกปลุกใจหวัง
เวร่ายผายผาคผ้ง หัวกรรณชนสมไพร

๑ คุชเกษมเปรมหน้าเหลือบ ลมหลัง

แสนสนุกปลุกใจหวัง ว่าง

เค็นรายผายผันยัง ชายป่า

หัวเราะร่นสนช ส่องนวลนวล แล ฯ

๑ พังพลายหลายหมื่นช้อง ในเถื่อนท้องร้องระงมคง

ธารน้ำคร่ำกันลง เล่นน้ำแน่นแตรันชมกัน

๑ ผู่ซ่างสล้างใหญ่น้อย พังพลาย

ทอกโทนพินายหลาย ล้ำถ้วน

ทองแดงเผือกเนียมราย ในเหล่า

ลงทำน้ำคำขุ่น เล่นร้องชมแปร้น ฯ

๑ กระบือโคโขลร้องเทียว เขาเลียมเลียวเลียวใจหาย

เลมหล้าอาหารชาย ขาวิมทุ่งวังวงเขา

๑ กระบือโคโขลร้องเทียว เหลือหลาย

เขาเลียมเลียวใจหาย ชาติขัว

เลมหล้าอาหารชาย วิมป่า

ลงล่องท่องท่องน้ำ ปลักแก็กกลางตม ฯ

๑ กวางทรายรายกินหญ้า สุกกรฆ่าพาพวกจร

สุนัขขี้ในไล่เห่าหอน ตามเป็นหมู่พรเพรียกเสียง

๑ กวางทรายรายเสัพหญ้า ดึงทอน

หมฆ่าพาเพื่อนจร ลูกกล่อม

สุนัขขี้จอกหอน หลายเหล่า

เป็นหมู่พรเพรียกห้อม เหาอของเสียง ฯ

๑ กระตึงวังทังคู้ ลำเคียบตรุกกำยำ

หน้าก่อนท่อนตัวดำ เขาเข้าวังง่อมงาม

๑ กระตึงวังทังคู้ ชันชำ

ลำเคียบทักำยำ โย่งข้อม

หน้าก่อนท่อนตัวดำ แรงเลิศ

เขาเค้าวางง่อม แข่มเสียมรอมงาม ฯ

๑ มีหมผลิบขลขบ ขนไม้ผลิบไวถิง

เรยวแรงแขงขงขง กัดโพรงไม้ไต้ผงกิน

๐ มีหมี่คำขลิบหน้า

ชนไม่ผจญพลัน

เร็ววแรงแข่งข้างขยั้น

กตฉิกไม่ได้ผิง

๐ เสือโคร่งขบขบเปรียง

ร้ายขวกหนวกเพราพิว

๐ เสือโคร่งขบขบเปรียง

คัพทล้าเนียงฟังกลิว

ร้ายขวกหนวกเพราพิว

ล่องเดี่ยวเล่นแผ่นแหลัน

๐ เสือเหลืองเมืองเซอหงหน้า อ้ายพรานฆ่าล้ากินฉมัน

เร็ววแรงแข่งคจกัน

กับเสื่อโคร่งโกงเสมอสมาน

๐ เสือเหลืองขงแยกเขยว

ยิงฟัน

อ้ายค่างลายสพายฉมัน

กายเคียว

ขบเปรียงเสียงขยาคขยั้น

ไวว่อง

ปุ่นเปรียขเสื่อโคร่งเดี่ยว

โลกแหลันเสมอสมาน ๑

เปนมัน

ขยขง

สามารถ

กายเคียวพลางหวาน ๑

แอบโจนเฉียงเสียงฟังกลิว

ล่องเดี่ยวเล่นแผ่นโผนผาย

สยของหัว

หัวแคว้น

ตามุง

โลกเดี่ยวโผนผาย ๑

๑ เลื้อยท้าวคล้าวขึ้นไม้
สัตว์โตไปใกล้มัน

๑ เลื้อยท้าวคล้าวขึ้นไม้
วิ่งว่องไวฉับพลัน
สัตว์โตใกล้กลายมัน
โจนหยุดถนัดกัดกัดได้

๑ ละม้ายผาดแว้งแว้ง
เถาใหญ่ใกล้ปากมัน

๑ ละม้ายอาจรรันเร็ว
พันฟางคางแขงวัลย์
เถาใหญ่ใกล้ปากมัน
กัดขาดสนิทติดเขี้ยว

๑ โคแดงแจ้งกินอยู่
ลูกน้อยค่อยตามมา

๖

วิ่งว่องไวได้โดยพลัน
โจนหยุดถนัดกัดกินไป

มองขยับ
นั่งไม่

ในร่ม

ขย่ำกัมกินหลัง ฯ

† พันคางแขงแกลังกัดวัลย์
กัดขาดสนิทติดปากไป

แรงขยับ
กึ่งเกี้ยว

คาคาย

ขย่ำกัมกินพลาง ฯ

ขึ้นเป็นหมูกู่เคียงคลา

เที้ยวเล่มขบกัดกัดปลายกิน

- ๑ โคแดงแจ่งทูล้อม กินเกลี้ยง
 ยืนเป็นหมู่คู่เพรียง พรังหน้า
 ลูกน้อยค่อยค้อยตามเคียง แนมแม่
 เทยวเล็มรยชกคัทหญ้า อ่อนอ่อนปลายเคลี้ย ฯ
- ๒ โคเพลิงระเภาะทุ่งออก แรงเป็นคอกหนอกสูงเตลิ่ง
 เขาโตโคลร์้องเวียง เมียลูกน้อยค้อยตามกัน
- ๓ โคเพลิงระเภาะทุ่งแหลัน ลองเชิง
 แรงคอกหนอกสูงเตลิ่ง เกอนเกล้า
 เขาโตโคลร์้องเวียง ชมหม่ม
 เมียลูกน้อยค้อยเคล้า แม่เนยวกินนม ฯ
- ๔ ผงฟานผ่านเถอนถ้อง เคนเขยวข้องก้องพงไพร
 เทยวกินถั้นถานโต มีนำหญ้าอาหารเนา
- ๕ ผงฟานผ่านเถอนถ้อง แถวไคล
 เคนเขยวข้องก้องไพร์ เกลอนกลุ้ม
 เทยวกินถั้นถานโต แดงโย่ง
 มีหญ้านำพงผู้ม ข้ายเข้านอนเนา ฯ

- ๑) ลมั้งพรั้งตงกวาง เขาสองข้างทางใจใครง
 รูปปร่างกวางไฮ้โงง ผู้เท่าวังยิ่งกว่ากวาง
- ๑) ลมั้งเขาคู่ตั้ง ทางโงง
 สองค่างเคียงใจใครง แดกตัน
 รูปปร่างกวางไฮ้โงง ดีกว่า
 ผู้เท่าวังยิ่งพัน เล่นล้ำเลยกวาง ฯ
- ๑) สิ่งหั้นคเขาเสียมเสียว บิดเป็นเกลียวเร็วสูงแหลม
 ตัวดำคำมอมแมม ย่อมเล่นโลกโตคโจนลอย
- ๑) สิ่งหั้นคเขาเสียมเซียว สูงแหลม
 บิดเป็นเกลียวเร็วแนม คู่หั้น
 ตัวดำคำมอมแมม คราวคั้น
 ย่อมเล่นโลกโตคขึ้น สู้ฟ้าโจนลอย ฯ
- ๑) เลียงผาอยู่เขา หนวคพรายเพราะเขาแปดปลาย
 รูปปร่างอย่างแพะหมาย ขนเหม็นสาบหยายเหม็นกัน

๐ เลี้ยงผาอยู่ฟ้างพน
 หนวกรุกเพราะเขา
 รุปร่างอย่างแพะเอา
 ขนเหม็นสาบหยายร้าย
 ๐ งเหลือมเขมพนไม้
 เนอกวางย่างเดินพาน
 ๐ งเหลือมเกี้ยวไม้ไผ่
 ทางกระหวัดโยนยาน
 เนอกวางสกรพาน
 หย่อนตัวกระหวัดไว้
 ๐ งเหลือมกินสุกร
 หน่อไม้ขินมาไซ
 ๐ งเหลือมกินลมั้งเนอ
 บ่หอนสคคาลากาน
 นอนใกล้ก่อไผ่สาน
 ทางตลอดหลังขาขวง

ภูเขา
 ไล่ล่าท้าย
 มาเปรียบ
 กลิ่นกล้าเหม็นกัน ๆ
 ทางกระหวัดไว้เฝ้าอาหาร
 หย่อนตัวกระหวัดไว้กลมกิน
 อาหาร
 แย่งไว้
 เดินทวน
 ฆ่าอำมกิน ๆ
 ฆ่าทิ้งนอนห่อนเลยไป
 ท้องแทงตลอดครอกคาลาคิน
 กวางพาน
 อิมอง
 แซมหน่อ
 เมอเลยยคลายไป ๆ

- ๑๐ หมูเม่นเห็นพรอมแพรม ฆนคั้วแหลมแซมหนักหนา
ใครประจะจับมา พองขนสัยักสลักถูกแทง
- ๑๑ หมูเม่นขนเลี่ยมทัว ภายา
ขนแหลมแซมหนักหนา แน่นซรวง
ใครประจะจับมา คุเล่น ก็กั
พองขนสัยักสลักค้อง ติคหน้าถูกแทง ๗
- ๑๒ เลือปลาล่ากินปลา ริมน้ำท่าหาเหยื่อแฝง
ปลาว่ายสวายหางแดง ควยไต้ถนัคกัคไ้เร่กิน
- ๑๓ เลือปลาปลาเวียนห้วย ติแปลง
ริมท่าหาเหยื่อแฝง อยู่ใกล้
ปลาว่ายสวายหางแดง เปนหมู่
ควยถูกถนัคกัคไ้ไ้ คายเว่เร่กิน ๗
- ๑๔ กระจ่ายหลายพงค์พินธุ ๙๘๘ ๙๘๘ ๙๘๘
ช่อนซุ่มซุ่มเหลือหลาม ยามออกเล่นเต้นซมกัน

- ๐ ผุงสิงใหญ่่น้อยกระจุย ชน้อยอุ้ยอึ้งหา
 ผุงข้างหว่างพฤษภา ค่างโงนไ้ไขว่ปลายบาง
- ๐ ผุงสิงขอยบายตัน พวาหนา
 ผุงชน่มักูหา เปล่าข้าง
 ผุงค่างหว่างพฤษภา มาสู่
 ครอบกแครกไ้ไขว่คว้าง โลกเลี้ยวโงนปลิว ๆ
- ๐ ลิงลมชมเซยกู่ ษนนิ่งอยู่ผู้คนหมาย
 ลมพัตย์ค้เคียวหาย พัตย์ค้ไ้ไปตามลม
- ๐ ลิงลมชมคู้ตัน ยางทวาย
 คนนิ่งค้ใจหมาย ษนกล้วย
 ลมพัตย์ค้เคียวหาย วิวู่
 พัตย์ค้ไ้ไปค้ว ่่วนคล้ายตามลม ๆ
- ๐ ลิงรุ่งงนเงืองเซือง ค้อยกระเตืองเงืองคลาคลาน
 ทางสั้นมันงงาน จับตัวไ้ไ้ง่ายตาย

- ๑๑ ถึงรุ่นงนห่องอยหน้า ชมชาน
 ค้อยกระเทืองเงองคลาคลาน ร่ายไม้
 ทางสันมันงมงาน กินอยู่
 จู้จิบเอาตัวได้ ง่ายแท้ควรเห็น ฯ
- ๑๒ ผุงข้างข้างแดงต่าง ใต้หมากข่างข้างแบนไผ
 คนค้อยอะไซ่ ย่อมทิ้งไล่ให้มันบิน
- ๑๓ ผุงข้างแดงต่างข้าง ด้วโต
 ใต้หมากข่างแบนไผ เล่นไม้
 คนค้อยอะไซ่ เนืองนั้ง
 ย่อมทิ้งยิงกระสุนให้ ด้งต้องแบนบิน ฯ
- ๑๔ ตะกวดเหี้ยเมียเข้าไซ่ ในโพรงไม้ไต่เป็นรัง
 ด้วน้อยกระจ้อยหวัง รบจรเข้ไล่ที่เหมือนกัน
- ๑๕ ตะกวดเหี้ยเข้าไซ่ ด้วนกรัง
 โพรงไม้ไต่เป็นรัง ด้วนด้วน
 ด้วน้อยกระจ้อยหวัง ครอบ
 ด้วอย่างจรเข้ไล่หนี ห่อนเพยนกันเหมือน ฯ

- ๑๐ ลินเล่นแผ่นดินหลาย เห็นคนอายุสั้นหน้าตา
คนเขาเอาตัวมา ขดตัวไว้ไม่คลี่คลาย
- ๑๑ ตัวลินเป็นเกล็ดตัว ภาย
หัวทางขดหน้าตา ช่อนไว้
- คนเขาเอาตัวมา คุยย่อย
ยอครว่าแกะแคะไต้ ไม่เคลอนคลาคลาย ฯ
- ๑๒ ตัวตุ๋นงุนคลาคลาน ไต้อาหารเข้าในโพรง
ขอบกลตันลำโรง เข้าเคล้าคู่อยู่เป็นวัง
- ๑๓ ตัวตุ๋นค้อยเตองตัน หลังโกง
ควยสัตว์เข้าในโพรง ไต้เต้า
- ขอบกลตันลำโรง รังร่ม
พาคู่เคียงคลาเคล้า อยู่ถรวมวัง ฯ
- ๑๔ ฝูงอินทน์แผ่นดิน กินรากไผ่ใบรวกฝุย
ปล้องเห็นเป็นชขุย คู้ยคินร่วงกลวงเป็นโพรง

๑ ผุงอินตันชวนฟัง
รากไม้ไม้รวกผย
เห็นช่องปล้องกินชุย

กินชุย
กัทแหงัน
ชุยค้อย

กินร่วงกลวงทางแหลัน

ลอคเดียวในโพรง ๑

๑ กระทบเต็นคล้ายคล้าย

ลายพยอมแพรมแก้มคำ—
เหลือง

ไต่ยบตันหมากเพื่อง

ลูกสีกห้ามตามกันกิน

๑ กระทบเต็นต่ายเหนอง
ลายต่างคำแกมเหลือง

มาเนอง
เล่าเลอง

ไต่ยบตันหมากเพื่อง
หางคองกิ่งไม้เปลือง

กินเพื่อง
คล้ายคล้ายชายคล้าย ๑

๑ กระทบเออยเลอยหางยาว
สีกพยอมย้อมมากิน

ต่างคำขาวราวลูกอิน
เห็นเต็นไต่ไปตามกัน

๑ กระทบเออยเลอยภุห้อย
ลูกอินทกินเมือคราว

หางยาว
แก่ตัน

รยปร่างต่างคำขาว
คนเต็นไต่ไปพัน

เขียนชิต
อยู่ข้างเขาข้าง ๑

- ๑ กระจกทางภูเกล้า
 โพรงไม้คู้คู้ตาม
 ทางสลวยสลวยงาม
 ว่างไว้ไปมาให้
- ๑ ข้องข้างอย่างข่งก่า
 เหนียงไนไตค่างกิน
 ๑ ข้องข้างอย่างข่งก่าคล้าย โดยถวิล
 แปลกแต่รู้แบบขิน
 เหนียงไนไตค่างกิน
 อาหารไตไ้รู้
- ๑ ตกค้ห่มคกแก
 ผงหลวงรวง เลอขแขวน
 ๑ ตกค้คกแกร์อ้ง
 แยขข่งก่าแตน
 ผงหลวงรวง เลอขแขวน
 ขนปลายไม้ใหญ่เก้า
- ปลายมะขาม
 โลกไ้หล้
 ชาวผ่อง
 ชนหน้าเอนค ๑
 มาแปลกกันมันร์ขิน
 อาหารไตไ้รู้เลย
 ไ้รู้
 สัตว์เสพ
 ห่อนแจ้งใจเลย ๑
 อิงอ่างแย้แลข่งแตน
 ขนปลายไม้ใหญ่รังรวง
 คนแหงน กุนา
 ต่อเผ้า
 รังเรียข
 แผ่นต้งรวงเรียข ๑

๑ งูเขียวเหี่ยวเลื่อยแล

ตูกแกกตึงพัน

๑ งูเขียวส่ายมานเลื่อย

พขตูกแกกวตชัน

งขบกกตึงพัน

แรงมากปากคล้ายอ้า

๑ งูเขียววัดตูกแก

กตึงงยังพัน

๑ งูเขียวแลละเหลื่อม

ตูกแกคางแข็งขยับ

กตึงงเร่งพัน

ปากข้างจึงไต่

๑ ยุงทองย่องเยื้องย่าง

ปากหงอนอ่อนล้ำอาจ

พขตูกแกย้อมสู้กัน

แรงงูมากปากคล้ายคลาษ

ลายมัน

เกียงกล้า

วิตรวย

ออกให้งูปลิ้น ๆ

ตูกแกคางแข็งขยับ

อ้าปากง่วงล้วงตัยกิน

พิศปลิ้น

คายไว้

ขนตเครียต

ลักล้วงตัยกิน ๆ

รำรำซางซ่างฟายหาง

ซ่างรำเล่นเต้นตามกัน

๑ ขงทองย่องอย่างเือง
 ฎายร้ายฟายเพื่องหาง
 ปากหงอนอ่อนล้าอง
 รำเล่นเต้นงามหน้า

๑ นกเขาเข้าเคียงคู้
 กระทบทักยกกรอกกัน

๑ นกเขาขันคู้
 คอกังคูกานขัน
 กระทบทักยกกรอกกัน
 ลามไล้ไขว้ขันจ้ำ

๑ ไก่ข่าจ้ำเสียงเตย
 เห็นคนก่นวงบิน

๑ ไก่ข่าขันเฉื่อยแจ้ว
 ลูกเมียเขี่ยหากิน
 เห็นคนก่นวงบิน
 ซอกซอนซ่อนตัวเรน

รำฉวาง

เด็ดหน้า

ลายเลิศ

ขกของเป็นเพลง ฯ

ก่งคอกคู้กานขัน

ข้างขันไขว้ไล้ลามชน

เคียงขยัน

คินหน้า

เสียงเฉื่อย

แปลกขี้ชนแทง ฯ

พาลูกเมียเขี่ยหากิน

เขาเรนรอกซอกซอนหาย

กลางคิน

กกเหลี่ยน

ลายตน

พุ่มไม้ลุ่มหาย ฯ

- ๐ ไก่ฟ้า^๔อ่าสทแสง หัว^๕สูกแดงแดงเค็ดยแนม
 ๒ ขกทางต่างสี^๕เกม สี^๕แต้มต่างอย่างวาคเขียน^{*}
- ๐ ไก่ฟ้า^๔หน้าก่ากล้า ปากแหลม
 หัวแดงแดงเค็ดยแนม เนองแข็ง
 ๒ ขกทางต่างสี^๕เกม ลายลวด
 ตัวต่างอย่างคนแก่ง แต่งแต้มซิคเขียน ๗
- ๐ นกหัว^๕หน้างามลาย คิอคาวรายพรายเพริคเพรา
 ย่อมกินดิน^๕ลำเนา พาค^๕เคลา^๕เฝ้า^๕ชมกัน^๒
- ๐ นกหัว^๕หน้าเป็รียบแต้ม ตรเฉลา
 ตัวลายคาวพรายเพรา เพริคหน้า
 เทียวกินดิน^๕ลำเนา เคยอยู่^๒
 เคียง^๕ค^๕เคลา^๕เฝ้า^๕หลา^๕ เก็บ^๕ลม^๕เลมกิน ๗
- ๐ พัง^๕พจร^๕เคล้า^๕ค^๕ พยพานงอยู่^๕ล^๕กัน^{๒ ๒}
 ง^๕เห่า^๕เฮาชนต^๕พัน^๒ พัง^๕พฉน^๕หัน^๕ตัว^๕ตาม

๑๐ นกกระเรียนเวียนลงหนอง ตروมที่ช่วยย่องร้องแกรแกร
 ริมทุ่งกระทงลอยแพ เคียงคานแห่เหลือหลาย

๑๑ นกกระเรียนเวียนอ่อนน้ำ เลงแล
 ลงย่องร้องแกรแกร แจ่มจ้า
 ริมทุ่งกระทงลอยแพ ลงด่อง
 บินกลาตกลุ่มทองฟ้า ร่อนร้องเหลือหลาย ฯ

๑๒ นกแก้วแจ้วเสียงใส คลอไคลค์ห่มสาธิตา
 นกตัวผัวเมียคลา ผ่าแขกเต้าเหล่าโนรี

๑๓ นกแก้วแจ้วร้อง
 เว้าหา
 ไกลค์ห่มสาธิตา แวดเกล้า
 นกตัวผัวเมียมา สมสู่
 ลัดวาผ่าแขกเต้า พวกร้องโนรี ฯ

๑๔ นกกระเจีบกกระจายมั่ว ปากตะกั่วชายชมภู
 นกไล่่นกกรอดค ุ จ้อแจ้อยู่พรเพรียกไพร

- ๑๐ กระเจี๊็บกระจาบน้อยน่า เอนค
 ๑๑ ปากตะกั่วชายชมภู แห่งห้อม
 นกได้กรอดคฟ พองชก
 จอแจพรังพรังพร้อม เปรี้ยกร้องร้องในไพร ๑
- ๑๒ การเข่นรำเข่นทาง บ่าวชนพลงางขกรว
 จินใจแก่งจิตมา ร้องแจ้วจาบาวังเวง
- ๑๓ กางเขนรำไต้ต้น พดุกษา
 บ่าวชนกางขกรว ปากอ้า
 จินใจแก่งจิตมา พดเพรียก
 นกพริกกร้องแจ้วจ่า ปากองวังเวง ๑
- ๑๔ นกขมนแหล้องหลากหลาย มีสพายหมายสองคาง
 เหลล้องอรัมงามขกทาง เห็นล้าอางข้างมีพรรณ
- ๑๕ นกขมนแหล้องก่าขยง ขกทาง
 มีสพายหมายสองคาง ค่างแก้ม
 เหลล้องอรัมงามขกทาง เห็นเล็ก
 ล้ออัยล้าอางอย่างแแต่้ม แต่งให้มีพรรณ ๑

๑ ชมคุ่มหมู่ชั้นแขว

เลียนนกกหกโคโค

๑ ช้างแขวเสียงแจ้วส่ง

ร้องโลกแก้ววินไป

เลียนนกลิ่งโคโค

ไม่เพี้ยนเลียนไต่ไต่

๑ นกคุ่มช่มอย่นอน

ลายเลียนเหมือนนกระทา

๑ นกคุ่มช่มอย่น้อย

ดงคอนช่อนกายา

ลายเลียนเหมือนนกระทา

แต่ว่าตัวน้อยน้อย

๑ นกเงือกอยู่โพรงไม้

เล่นซ้อยู่เสยขสยาย

ร้องโลกแก้วแล้ววินไป

ย่อมเลียนไต่ไต่เสียงแมว

เอาใจ

มุงไม้

เหมือนอยู่

เล่าหรือเสียงแมว ๆ

ในดงคอนสอนโคกลา

แต่ตัวน้อยค้อยเก๊กกิน

ไปมา

กระจ้อย

กระแจ่ม

ค้อยเถียวเก๊กกิน ๆ

ผิวฟักไข่เมี่ยมผืนผาย

ผิวหมายไว้ให้รวงรัง

- ๐ นกเงือกอยู่ชอกไม้ เรียงราย
 ผัวพักเมียฝนฉาย ถ้วนได้
 เล่นชู้อยู่เสบยสขาย ล้มคัก
 ผัวออกอาหารให้ อยู่เฝ้ารวรัง ฯ
- ๐ ชาตียบุษปพทชชาติทราญ กหลายกนายทั้งสองทาง
 เบงระมาคยี่สุนักาง กลีบยานเพราะเหล้าดาวเรือง
- ๐ ชาตียบุษปพทชชาติชิน เคียงกลาง
 กหลายกนายสองทาง กลิ่นฟุ้ง
 เบงระมาคยี่สุนักาง ตรงกลีบ
 สาวสาวฉวยชิงหึง เก็บร้อยรอยกรอง ฯ
- ๐ เพกาสาเกกุ่ม ไม้ตาคุ่มทุมราชา
 สุกกรมมยมพวา ไม้หอมมากข้าขานางเปล้า
- ๐ เพกาผกยี่อุมกุ่ม ผลหนา
 ตาคุ่มทุมราชา เนืองหน้า
 สุกกรมมยมพวา ชมภู
 สาเกไม้หอมมากข้า อิกเปล้าขานาง ฯ

- ๑ กะกายสยายสร้อยนาง ผ้าสไบขางนางสีดา
ห่อห้อยข้อยลงมา แต่ค่าไม้ใหญ่สงงาม
- ๑ กะกายสยายคัลสร้อย นางพงา
สไบขางนางสีดา ห่อห้อย
ขนเลื่อยเพอขลงมา ไบขไบก
แต่ค่าไม้ใหญ่น้อย แกว้งเขื่องไปมา ฯ
- ๑ กะเข้าเข้าบรรจง ปากแฉกตรงทรงหายหาม
แล้งขนของพระราม รุปงามคิมลียมา
- ๑ กะเข้านางแต่งเจ้า ผงงาม
ปากแฉกทรงหายหาม ห่วงห้อย
แล้งขนของพระราม ยังอยู่
รูปร่างามน้อยน้อย งอกขนลียมา ฯ
- ๑ เล็บนางงามแลลัม คันนางแยมแกมคองคิง
พระนิกากระทิง คอกราชพฤษศรภทโรไตร

- ๑ เลียนางแน่นงหน่วยน้อย พอพง
นางแย้มแกมคองคิง ชิกอ้อย
สุพรรณิภากระทิง ขานแย่ง
ราชพฤษทรวกวงย้อย ภาเพียงไทรไทร ฯ
- ๑ ชงโคตะโกขยหว่า ต้นตุมกกาฝากลง
ชอยกลต้นมหาหงส์ มะเคือกกลกนมแมว
- ๑ ชงโคตะโกขยหว่า ตายตง
ตุมกกาฝากลง ติดไม้
นมแมวมหาหงส์ เห็นอ้อย
มะเคือกกลกนมไก่ และทิ้งสอยกิน ฯ
- ๑ กำจัดสลักไถชน พนพินภษาเสาสูง
แคคางขางขงตง ต้นกระแยกแปลกกันขาน
- ๑ สลักไถกำจัดต้น หางขง
ขนภษาเสาสูง หย่งหยน
แคคางขางขงตง ตรงไทรก
ตระแยกแปลกกันชน เกลอนกลุ้มขานไสว ฯ

๐ แคนฝอยช้อยเข้มซ้ำ

งวงขปลขปลงพาน

๐ แคนฝอยช้อยซาซน

เขมกาลาคอกขาน

งวงขปลขปลงขาน

นวงแง่งงามคังแกล้ง

๐ พมเวียงเคียงคตเค้า

คั่นองุ่นขนนล้า

๐ พมเวียงเคียงคตเค้า

บ่เจ้าเหล่าล้งจำ

คั่นองุ่นขนนล้า

มะกอสเตียนพน

๐ กำจายวายทองท

กล้าพะาะเงาะเวียงสลอน

คั่นกาลาน้ำคอกขาน

นวมือเปรียบเรียบเตียนกล้ง

ขนคขนาน

ทแจ่ง

มื่อเรียบ

พ่นควยเตียนกล้ง ๗

คั่นบ่เจ้าเหล่าล้งจำ

มลออมะกอสตอเตียน

ขานซ้ำ

ไขว่ซัน

มลอมาก

เลียบเกลียงตริบเตียน ๗

คั่นลนจททางจร

สท่อนพวงมะม่วงซม

- ๑ กำบายรายททอง
 ๒ ลินททางจร
 กดำเพาะเงาะเรียงสลอน
 สท่อนล่างสาตสล้าง
- ๑ จิงจ้อยยอมโดย
 ๒ ฉิงชททางถม
- ๑ ยมโดยขอจิงจ้อย
 ๒ ทวงรอยไชยชายชม
 ๓ ฉิงชททางถม
 ๔ รมรณสนุกริกทรว้า
- ๑ กล้วยไม้ห้อยตำเตย
 ๒ หอมหวังวังเวงใจ
- ๑ กล้วยไม้ห้อยยอมคด
 ๒ นมตำหทัยรายไป
 ๓ หอมหวังวังเวงใจ
 ๔ ว่ากลืนแก้วแล้วข้า
- ๑ ทงตอน
 ๒ ยากว่าง
 ๓ ทรวงลก
 ๔ ลุกเลื้อยมะวงชมพู ฯ
- ๑ ทวงรายรอยไชยชายชม
 ๒ รมรณสนุกปลุกปล่มใจ
- ๑ สลอนสลม
 ๒ ชนหน้า
 ๓ เย็นเฉื่อย
 ๔ ปลุกปล่มใจหญิง ฯ
- ๑ นมตำหทัยรายไป
 ๒ ว่ากลืนแก้วแล้วเรียมเหลียว
- ๑ ทวงไสว
 ๒ กลืนกล้า
 ๓ รัศราศ
 ๔ หยคยังแลเหลียว ฯ

๐ ทองกวาวคราวดอกแดง เริงจำแวงแดงเหียงหัน
 รำไยไม้มุกมัน เคียมตะเคียนเลียนรังเวียง •

๐ ทองกวาวคราวดอกพร้อม แดงฉั้น
 เริงจำแวงเหียงหัน เหียวตัน
 รำไยไม้มุกมัน เพื่องผอ
 เคียมตะเคียนเลียนตัน หมู่ไม้รังเวียง ๗

๐ เจตพังคีสี่เสียดสน พรหมคคปนคณทาทง
 เล็บครุฑสี่สังระหง ต้นเต้าร้างกว้างแตัวกะโดน

๐ สนสี่ยสี่เสียดสน เยนกง

๐ พรหมคคคณทาทง ตำนกว้าง

เจตพังคีสังระหง พังอากาศ

เล็บครุฑต้นเต้าร้าง กว้างแตัวกะโดนหนา ๗

๐ ครกครววยลวยร่วมขอ สคอสคอสชอหลายมาน

มหากมะตาคแสมสาน มคตมขวิจิตมูลเพลิง

- ๑ พาคไฉนตะไคร้มีนาว เทียนข้างน้ำหวานนทรีย
 ซอเมเขลนเบญกานี่ หงอนไก่สลัษัทยิมยาน
- ๑ พาคไฉนตะไคร้เ็นอง มนาวมี
 ข้างน้ำหวานนทรีย หนาคน้ำ
 ซอเมเขลนเบญกานี่ เทียนยา
 หงอนไก่ทัยทิมกล้า กลีบช้อยแดงฉัน ฯ
- ๑ น้อยหน้าหนาเป็นเหล่า น้อยเห็นเล่าเต้าตามชม
 นางนวลนวลนางสม หวานน้ำกลุ้มกุ่มนาขนาน
- ๑ น้อยหน้านำลูกพริ้ม โทกลม
 น้อยเห็นเต้าตามชม ชื่นผู้
 นางนวลนวลนางสม ไสยิต
 หวานน้ำมีเกลอนกลุ้ม กุ่มกุ่มท้อขนาน ฯ
- ๑ ไม้เทศงามผาดผุด ต้นเล็ยครุฑพทธรักษา
 ทองสีขอย่างงามนา เข้าคอกแตกแปลกคอกขาว

๑๐ หมากม่วงพวงพรวนย่อย พิมเสนห้อยสอยมากิน
 สุกห้ามตามใจวิต เขาตะกร้อขอเกี่ยวลง

๑๑ หมากม่วงพวงห้ามย่อย งามเห็น
 พรวนพิมเสนเหลืองเป่น ปากกร้อ
 หมอนทองม่อมมันเย็น เดินสู่
 สอยแซ่พลางหัวหรือ หล่นกลุ้มชิงกัน ฯ

๑๒ หมากม่วงทียบห้ามฝาน ใส่ในงานพานตบะรอง
 นึ่งล่อมหอมเนืองนอง จุ่มน้ำปลางาขี้กิน

๑๓ หมากม่วงทียบห้ามให้ ปอกฝาน
 งามนำปลาจาน จุ่มจุ่ม
 นึ่งล่อมหอมกินกราน กินอยู่
 แซ่พ่นผ่นหนายม อิมเขื่อนราดอย ฯ

๑๔ ชมรมไม้ไทรไทร เไรไรไพรแว่วแจ้วเสียง
 เรือยเรือยสำเนียงเพียง บริเส่นาะเพราะเพลงเกรง

๑ เกินเพลลินชมร่วมไม้

ศกัษัศัพทเวโรไพพร

ระกำรำใยไฟ

มัจจุคคฺลุมคคฺตัวแก้ว

๑ หัวลึงหมากกลางลึง

ลึงไต่กะไต่ลึง

๑ หัวลึงหมากเรียกไม้

กลางลึงหลางลึง

ลึงไต่กะไต่ลึง

ลึงโลกควยชมผู้

๑ ขุ่มไก่แลหงอนไก่

โหราเตือยไก่ไก่

๑ ขุ่มไก่หงอนไก่ตัน

หางไก่แลสร้อยไก่

โหราเตือยไก่ไก่

ตันเตียนไก่ไก่ร้อง

ไทรไทร

แหว่แจ้ว

เลือนเลือน

กุ่มกุ่มมทร่ม่วงม ๑

ตันกลางลึงแลหลึง

ลึงโลกคว่ำประสาสิง

กลางลึง

หลอกคู้

ห่มเย็น

ฉีกคว่ำประสาสิง ๑

ตันหางไก่แลสร้อยไก่

ให้เตียนไก่ไก่จับนอน

เรียงไสว

กกก้อง

เมียงม่าย

ไก่เค็ยจับขัน ๑

๑ เพกาต้นตุมกา

ชุมกาแลสาขกา

๑ เพกาตุมกาต้น

โยทกากรรณิกา

ชุมกาแลสามกา

ต้นมะการาก้อง

๑ ธารไหลใสสะอาด

หวั่นหวัยกินโคลคลา

๑ ธารไหลใสสะอาดน้ำ

มัจฉาชาตินานา

จอกสร่ายกินโคลคลา

ตามคู่มากคล้ายคล้าย

๑ นั่งเล่นเห็นหมู่ปลา

กินเข้าเอาไปรยปราย

โยทกากรรณิกา

ต้นมะการาก้องนอน

กาลา

ถ้อง

กาสู

จับไม้กาหลง ฯ

มัจฉาชาติตายนานา

ตามกันมาให้เห็นตัว

รินมา

หวั่นหวัย

เซยหมู่

ผูกให้เห็นตัว ฯ

พริ้งพรวมาเหล่าเหลือหลาย

ปลามากใกล้ได้เห็นตัว

๑ นิ่งชมปลาหมึก
พรพริ้งมาเหลือหลาย

กินเข้าเอาไปรยปราย
ปลาว่ายใกล้ได้ถึง

๑ ปลาแปบแลปลาเข้า
ปลาฆ่าหน้าคนเหมือน

๑ ปลาคอกปลาแปบเข้า
เข้าเฝ้าเหล่าคางเขน
ปลาฆ่าหน้าคนเหมือน
ปลากดกรายสวายหว้าย

๑ ตะกรับคอยกรับหู
สร้อยล้ำปลาหมอแขยง

๑ ปลาตะกรับคอยกะตัง
ปลายั่ววายเวียนแฝง
สร้อยล้ำปลาหมอแขยง
แมงก่อกโลกล้ำ

เรียงราย
ว่ายวัง

ลงข่อย
ห่อเข้าคูปปลา ฯ

ปลาเข้าเฝ้าปลาคางเขน
ปลากดกรายสวายหางแดง
แลเลื่อน

มุงหม้าย
คนอ้อย
โบกน้ำหางแดง ฯ

หมูปลาขั่ววายเวียนแฝง
ปลาแมงก่อก่มกู่ทงเหง

หแขง
ผิงน้ำ
สังกวาด

พริ้งพร้อมกู่ทงเหง ฯ

- ๑ ปลาอำวปลาเนออ่อน
กระแหทางแดงหวัง
ว่ายมาก่อนปลาหนามหลัง
เข้าสู่ทุ่งมุงเลมไคล
- ๑ ปลาอำวเนออ่อนหญ้า
มาก่อนปลาหนามหลัง
ตัวข้ง
อยู่หน้า
กระแหทางแดงหวัง
คลาแหล่ง
เข้าสู่ทุ่งเลมหล้า
เหยอยากินไคล ฯ
- ๑ ปลากะโห้ชโตแฝง
หน้าสันปลานวลจันทร์
ซ่อนชวาคแซวงสยครัน
ปลาอ้งอ้งปลาเสื่อหมู
- ๑ ปลาทโตกะโห้ไฟ
แฝงกัน
ซ่อนชวาคแซวงสยครัน
ว่ายแว้ง
หน้าสันอกนวลจันทร์
หลายเหล่า
ปลาทุกทอ้งอ้งอ้ง
หมักเหม็นเสื่อหมู ฯ
- ๑ กตกปลากสังมี
พ่นน้ำกระจายกระจุย
ปลากค้ปลากค้อย
ปลาหูช้างช้างเหยียบชีวิต

๑ งูเหลือมคอกกระหวัดไม้ ทางกระหวัดไว้ใต้อาหาร

วิกน้ำในห้วยธาร

โพงไปมาเอาปลากิน

๑ งูเหลือมแบนท้องแผ่

คอกะตาน

วิกน้ำหาอาหาร

ไม้กล้า

โครมครุ่นในห้วยธาร

เสียงฉ่า

โพงสาดไปให้น้ำ

ชานสั้นกินปลา ฯ

๑ งูเหลือมขนกิ่งไม้

ใบหนา ใส่ซ่อนซ่อน

แกก่าข้างวานร

พอมาใกล้ไต้ควยกิน

๑ งูเหลือมขนค้ำไม้

ใบสลอน

คางซบแนบแอบนอน

ซ่อนวัน

แกก่าค่างวานร

ลิมร่วง

งูขบถนคักคั้น

ค่อขกลักลั่นกิน ฯ

๑ จรเข้หลายว้ายเคียงคู่

เข้คแปนหม่องเข้าไป

เข้คยีนสั้นตกใจ

คนพิศเพ่งเลงแลดู

๑ ปู่กึ่งลอยกึ่งกำม

หอยโข่งหอยขมตา

๑ ปู่กึ่งลอยกึ่งกำม

เหลือหลามยามเหยื่อหา

หอยโข่งหอยขมตา

สารพัดมีที่ทอง

๑ เถาว์ลย์พันพฤกษา

ทำเพลงวังเวงไพเราะ

๑ เถาว์ลย์พันไม้หย่อน

สาวนั่งถึยชิงช้า

ทำเพลงวังเวงอา

เสียงส่งเพราะตอกสร้อย

๑ ลมพัดมาเรื่อยเรื่อย

ป่วนอนหลับใน

แลเหลือหลามยามเหยื่อหา

ววกมีที่ทองธาร

ไคลคลา

สู่สื่อ่ง

วิวเกลื่อน

ท่าน้ำธารสินธุ์ ฯ

ถึยชิงช้าช้าแกว่งไกว

ส่งเสียงเรื่อยเรื่อยลครเควง

ลงมา

ห้วงห้อย

รวมณชน

ฉำร้องลครเควง ฯ

เย็นชวยเฉื่อยล้าราญใจ

ได้ร่วมไม้ไทรสาขา

๑ ลมพัดมาเฉื่อยช้อ

ผู้ผ่านอนหลับไหล

ฟกหมอนเรียบกันไป

นอนหญ้าใต้ไทรผู้ม

๑ ลางนางอายน้ำท่า
ทาแข่งแก่งหัวผม

๑ ลางนางตักน้ำท่า
ชกขม้นเหลืองบรรจง

หัวเกล้าเอาเทริดทรง
ผัดหน้าवलงามล้ำ

๑ ขบเสร์จขมนกไม้
หญิงชายฟังสำราญ

๑ ขบเสร์จขมนกไม้
ชมแหล่งไพรพนัคถาน
หญิงชายสนชมยาน
ใครอ่านวานเต็มข้าง

เย็นใจ

กลาดกลุ้ม

ในร่ม

ร่มไม้ไพศาล ฯ

ทาขม้นเหลืองพวงชม

ผัดหน้าवलยวนใจชาย

อายองค์

ลยน้ำ

งามแ่ง

ยั่วเข้าใจชาย ฯ

ในแหล่งไร่พนัคถาน

ที่ผัดอ่านวานเต็มเขียน

โคลงการ

เถอนกวาง

ใจโลก

ช่วยเต็มเขียนลง ฯ

๑ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ ไชยเชษฐาสุริวงศ์เพ็ชร
 แต่งให้สถิตย์เสถียร จำเนียรกาลนานสืบไป

๑ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์เจ้า ทรงเขียน
 ไชยเชษฐาสุริวงศ์เพ็ชร เลิศล้ำ
 แต่งไว้สถิตย์เสถียร ในโลก
 จำเนียรกาลนานชั่ว ช้านอ้างสรรเสริญ ฯ

๑ เจ้าฟ้า หน่มน้อยราช กุมาร
 ธรรม อารังกลอนการ ชั่วเยี่ยม
 ธิเบศร์ วราสถาน ไชยเชษฐ
 สุริวงศ์ ทรงโคลงแต้ม แต่งไว้วานสงวน ฯ

๑ เจ้าฟ้าเลิศล้ำโพธิ สมภาร
 กรมขุน หลวงพญากราน กรายเกล้า
 เสนา นรายน ใจชื่น ชมนาน
 พัททภัย รักษาเจ้า คำคำวยใจเกษม ฯ

- ๑ ขบ จนจอมโลกเจ้า คินวัง
 ๒. พิตรสถิตยบัลลังก์ เลิศหล้า
 วิ ร่างกาพย์โคลงหวัง ชนโลก อ่านนา
 บรณะ พระโคลงเจ้าฟ้า ภิเษกเจ้าจงสงวน ฯ
 ๑ อักษรเรียบบร้อยถ้อย คำเพราะ
 ผู้^๒อ่านสารเสนาะ เว็ยหฺร
 บอ^๒อ่านไม่เหมาะ ตรงเท็ง ไปนา
 ทำให้โคลงทง^๒น ชั่วช้าเสียไป ฯ
- ๑ อักษรสรรสร้างช่าง ชุขงาน
 โคลงก็เพราะเสนาะสาร แแตงไว้
 ผู้^๒อ่านกลอนการ พาชน ใจนา
 ผู้^๒บอ^๒อ่านให้ ชักข้องเสียโคลง ฯ

